

Ediční plán

Masarykův ústav a Archiv AV ČR

Spisy T. G. Masaryka

Korespondence TGM

Česke moderní dějiny

Studies on Modern Central
and Eastern Europe

Ego (paměti, deníky, korespondence)

Studie z českých moderních dějin

Prameny k dějinám vědy

Album

Knihy mimo edice

Odborná periodika

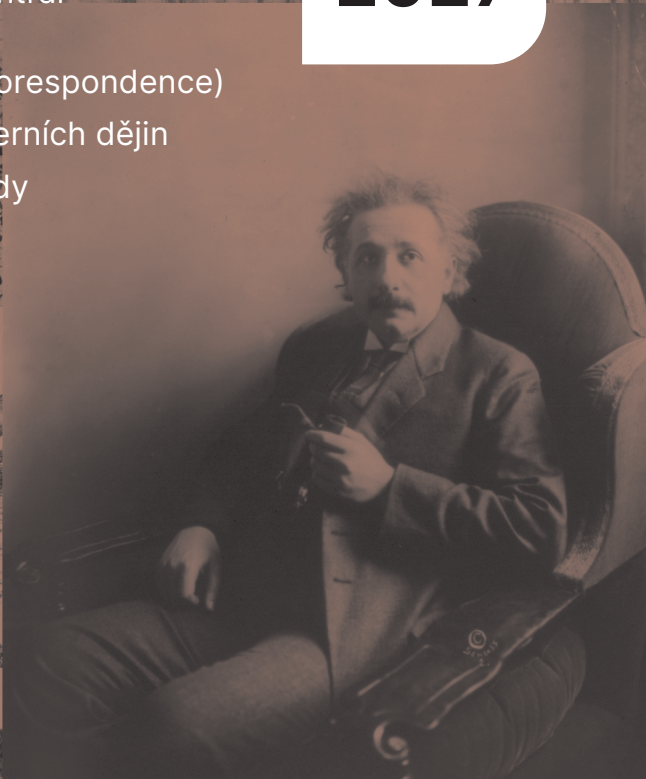

2026

2027

Fig. 19

OBSAH

SPISY T. G. MASARYKA	1
KORESPONDENCE TGM	1
ČESKÉ MODERNÍ DĚJINY	2
STUDIES ON MODERN CENTRAL AND EASTERN EUROPE	4
EGO – PAMĚTI, DENÍKY, KORESPONDENCE	4
STUDIE Z ČESKÝCH MODERNÍCH DĚJIN	8
PRAMENY K DĚJINÁM VĚDY	8
ALBUM.	9
KNIHY MIMO EDICE	10
ODBORNÁ PERIODIKA	20

SPISY T. G. MASARYKA

Edice Spisy T. G. Masaryka představuje největší projekt sebraných spisů po roce 1945. Jejich koncepce se utvářela již od poloviny osmdesátých let, k zahájení ediční práce mohlo ale dojít až po listopadu 1989, s obnovením Ústavu T. G. Masaryka (1990) a vznikem Masarykova ústavu AV ČR (1995). Ediční projekt akcentuje chronologické řazení a vedle Masarykem vydaných děl přináší dosud rozptýlené studie, články, recenze a polemiky. Součástí Spisů jsou též české překlady článků publikovaných v jiných jazycích (v němčině, angličtině, ruštině, francouzštině). Cílem je zpřístupnit maximální počet Masarykových tištěných textů.

svazek 40

Historie – Soupis svazků – Editoři – Souborný jmenný rejstřík

Připravili Jiří Brabec,
Pavla Dedeciusová, Jana Malínská,
Lucie Merhautová, Josef Tomeš

Jako doplněk k soubornému a ukončenému vydání Spisů TGM vychází shrnující svazek obsahující historii vydávání Spisů, obsahy jednotlivých svazků, medailony všech editorů, kteří se podíleli na vydání korpusu Masarykových textů, a scelený jmenný rejstřík pro všechny dosavadní díly. Tato pomůcka by čtenářům měla usnadnit orientaci a umožnit průřezové vyhledávání témat či osobností.

KORESPONDENCE TGM

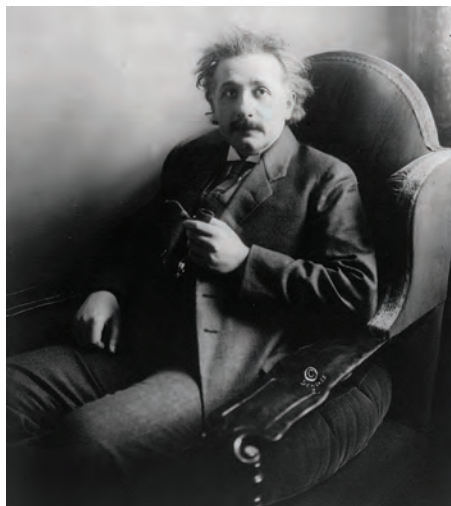
Jednotlivé svazky přinášejí Masarykovu soukromou i pracovní korespondenci uspořádanou na základě personálního

klíče, s jednotlivci či skupinami osob, a to v celém časovém rozsahu dochovaných korespondenčních celků. Pouze v případě příliš obsáhlých souborů jsou celky rozděleny do logických časových údobí, vyplývajících z povahy editovaných materiálů.

Korespondence T. G. Masaryk – zahraniční Němci, sv. 2 (1919–1937)

Editoři Vratislav Doubek,
Johannes Gleixner, Jan Kahuda,
Jana Malínská, Jakub Vrbá

Knihou tematicky navazuje na předchozí svazek, který představil korespondenci T. G. Masaryka se zahraničními Němci do roku 1918, a dále rozšiřuje poznání jeho kontaktů s německou intelektuální elitou působící mimo území bývalého Rakouska-Uherska, zejména v Německu a ve Švýcarsku. Zaměření tohoto výběru na německojazyčný prostor přitom dává svazku do jisté míry průkopnický charakter, neboť obecnému tématu vztahů mezi Československou republikou a Německem po roce 1918 nebyla dosud věnována

systematická pozornost. Kniha je uvedena odbornou studií zaměřenou jak na vzájemné kontakty mezi Československem a Německem, tak také na konkrétní poměr prezidenta Masaryka k největšímu sousednímu státu. V jednotlivých kapitolách přináší studie rovněž komentáře k dílčím korespondenčním vazbám a vztahům prezidenta s jeho německými partnery, mimo jiné Friedrichem W. Foersterem, Emilem Ludwigem, Albertem Einsteinem či Albertem Schweitzerem. Dokumenty jsou předkládány v původních jazycích – němčině, francouzštině a angličtině – a každý dopis je opatřen odborným poznámkovým aparátem; edice vychází z archivních materiálů uložených v českých, německých, amerických a švýcarských archivech.

Korespondence T. G. Masaryk – Velká Británie, sv. 3 (1917–1918)

Editoři Dagmar Hájková, Jitka Jindřišková, Richard Vašek

Třetí svazek korespondence T. G. Masaryka s obyvateli Britského impéria zachycuje dva poslední roky první světové války, kdy Masaryk v samotné Anglii pobýval jen krátce. Edice podává svědectví o Masarykových strategiích při prosazování programu rozbití Rakouska-Uherska a vytvoření „nové Evropy“. Dokládá i další upevňování kontaktů v anglosaském světě, vedoucí pozici v krajanské komunitě a se závěrem války také jeho sílící postavení v nejvyšších britských politických kruzích.

ČESKÉ MODERNÍ DĚJINY

Ediční řada Česká moderní dějiny, vydávaná ve spolupráci Nakladatelství

Academia a Masarykova ústava a Archivu AV ČR, se zaměřuje na dosud neprobádané aspekty sociálních a kulturních dějin českých zemí od poloviny 19. století do šedesátých let 20. století ve srovnávací středoevropské perspektivě.

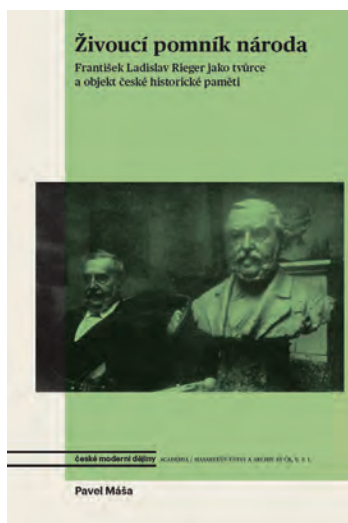
svazek 19

Živoucí pomník národa. František Ladislav Rieger jako tvůrce a objekt české historické paměti

Pavel Máša

Jen málo dějinných postav má v historické paměti současné české společnosti tak nejednoznačnou pozici jako František Ladislav Rieger. I přes připomínání jeho osobnosti během význačných jubileí patří spíše k pozapomenutým postavám české historie. Jak je možné, že se někdo, kdo byl ve své době nazýván „vůdcem národa“ a těšil se nesmírné popularitě u spoluobčanů, začal poměrně rychle po své smrti vytrácet z veřejného povědomí? Právě na tuto otázku se pokouší odpovědět Pavel Máša.

Autor nejprve sleduje Riegerův vztah k historii, jeho podíl na formování české

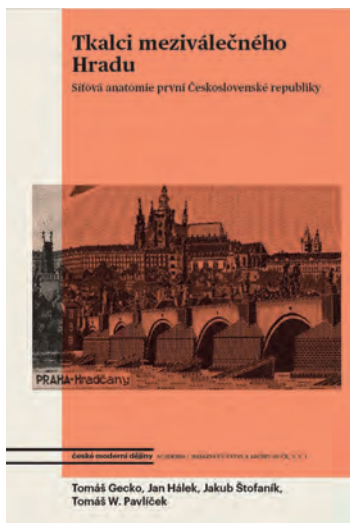
historické paměti a jeho politiku paměti. Poté se věnuje Riegrově péči o vlastní dějinný obraz a představuje různá média, jejichž prostřednictvím chtěl Rieger formovat „image“ své veřejné činnosti pro současníky i budoucí generace. Pozornost je věnována také tomu, jak na Riegrův narativ reagovala tehdejší společnost. V závěru se autor na základě nově získaných poznatků a dosavadního výzkumu zamýšlí nad tím, do jaké míry staročeský politik svým počínáním dokázal ovlivnit podobu svého místa v historické paměti české společnosti.

svazek 20

Tkalcí meziválečného Hradu. Síťová anatomie první Československé republiky

Tomáš Gecko, Jan Hálek,
Tomáš W. Pavlíček, Jakub Štofaník

Kniha kriticky analyzuje roli tzv. Hradu v politickém, společenském a kulturním kontextu meziválečného Československa. Na rozdíl od dosud převažujících historiografických výkladových schémat

reflektuje „Hrad“ jako shluk sociálních sítí soustředěných především kolem T. G. Masaryka a E. Beneše. Jednotlivé kapitoly sledují aktivity jejich spolupracovníků, které zacelovaly komunikační mezery mezi prezidentským úřadem a zbytkem tehdejší společnosti. Podobně jako tkalci propojovali tito spolupracovníci „Hrad“ do jednoho celku skrze finanční toky, reprezentaci, propagandu, zpravodajství, symboliku prostoru a odbornou expertizu. Do svých sítí začleňovali Slováky, Němce a další národnosti žijící v Československu s cílem budovat stát a posilovat soudržnost a souznění napříč občanskou společností.

svazek 21

Nacionální nebo internacionální? Češi, Němci a Slováci v KSČ mezi lety 1935 až 1945

Jakub Vrba

Publikace se zabývá zásadní proměnou Komunistické strany Československa v letech 1935–1945 a analyzuje vztah internacionalismu a nacionalismu v jejím českém, sudetoněmeckém a slovenském prostředí. Tento vývoj zasazuje do kontextu tří klíčových politických etap: politiky lidové fronty (1935–1938), období ovlivněného paktem Molotov–Ribbentrop (1939–1941) a následného přechodu k politice národní fronty po roce 1941. Sleduje proměnu strany od antisystémové, převážně česko-německé organizace až k masové politické síle, která se po druhé světové válce stylizovala do role obhájce českých a slovenských národních zájmů a spoluutvářela podobu režimu třetí republiky. Zároveň rekonstruuje vnitřní dynamiku těchto procesů napříč jednotlivými částmi strany a zachycuje napětí mezi bezvýhradnou loajalitou ke stranickému vedení a projevy autonomie či svěhlavosti jednotlivých aktérů.

POLITICS, CULTURE AND TRANSITIONS: MIA CAS STUDIES ON MODERN CENTRAL AND EASTERN EUROPE

Ediční řada se zaměřuje na mnohostranné dějiny střední a východní Evropy, regionu, který se v období 19. a 20. století vyznačoval častými konfrontacemi a konflikty. Tento mnohonárodnostní prostor nabízí jedinečnou příležitost prozkoumat dopad jak revolučních, tak postupných transformačních procesů na jeho obyvatele na různých úrovních. Jednotlivé svazky by se měly zabývat tématy souvisejícími s politikou paměti, legitimitou, funkcí státu, politickou kulturou, kulturní a sociální historií a dějinami migrace, a to v habsburském i posthabsburském prostoru, který umožňuje srovnání na úrovni monarchie, jednotlivých zemí i nástupnických států.

Ediční řadu vydává Středoevropská univerzita ve spolupráci s Amsterdam University Press a Masarykovým ústavem a Archivem AV ČR, který se bude významnou měrou podílet na výběru jednotlivých titulů.

svazek 1

Celebrate the Republic! National Holidays in Czechoslovakia between the Wars

Editorky Dagmar Hájková, Nancy Wingfield

Po rozpadu habsburské monarchie v roce 1918 čelili státní představitelé nelehkému úkolu: vytvořit nový státní kalendář, který by nahradil habsburské tradice a sjednotil Čechy, Slováky, Němce, Maďary a Poláky pod jednou státní identitou. Kniha analy-

zuje klíčové svátky první republiky – Den vzniku Československa, narozeniny prezidenta T. G. Masaryka, oslavy legionářů a bitvy u Zborova, Svátek práce, památný den Jana Husa, svátek sv. Cyrila a Metoděje či sv. Václava – a zároveň se věnuje alternativním oslavám německých a maďarských menšin, jež fungovaly jako výraz kulturní identity i politického odporu. Autoři ukazují, že komemorativní kalendář se stal bojištěm střetů o národní identitu, náboženství, loajalitu ke státu a práva menšin.

Svazek vychází z revidovaného a rozšířeného překladu české publikace *Sláva republice!* (2018) a opírá se o bohatý archivní výzkum. Je určen zájemcům o moderní dějiny střední Evropy, studium nacionalismu a politiku paměti.

EGO – PAMĚTI, DENÍKY, KORESPONDENCE

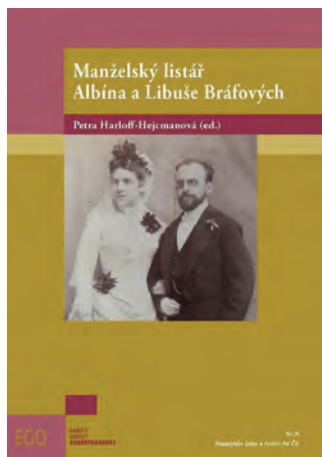
Ediční řadu EGO, zaměřenou na vydávání tzv. ego-dokumentů – pamětí, deníků a osobní korespondence – zejména z oblasti novodobých českých dějin, vydává od roku 2012 Masarykův ústav a Archiv AV ČR ve spolupráci s Nakladatelstvím Lidové noviny. Jejím prostřednictvím se zpřístupňuje kulturní veřejnosti mnoho cenných historických pramenů dosud skrytých ve veřejných či soukromých archivech, jejichž původci jsou známí i neprávem zapomenutí aktéři naší nedávné historie.

svazek 38

Manželský listář Albína a Libuše Bráfových

Editorka Petra Harloff-Hejcmanová

První svazek edice dopisů Albína Bráfa, významného staročeského politika a národo-

hospodáře, s jeho přítelkyní a pozdější manželkou Libuší Riegrovou, dcerou F. L. Riegra, zahrnuje sice krátké období let 1882–1889, ale dobře ilustruje vývoj jejich vztahu. Zachycuje Bráfovo vzplanutí a vyznání lásky a následné prvotní Libušino odmítnutí, až po jejich postupné sblížování při Bráfových častých návštěvách zámku Maleč, kde žila Riegrova rodina. Jejich poměrně složitý vztah se naplnil roku 1887, kdy Libuše, zřejmě i pod nátlakem otce, přijala opakovanou Bráfovu nabídku k sňatku. Početná písemná výměna z let 1887–1889 tedy zachycuje jejich novomanželskou komunikaci, v níž se dobře odráží prostředí, která byla oběma společensky určena. Bráf líčí své pracovní vytížení v Praze, jeho manželka mu popisuje svůj denní program v Malči a později mateřské povinnosti. Edice tak nabízí unikátní vhled do domácnosti vyšší společnosti na konci 19. století.

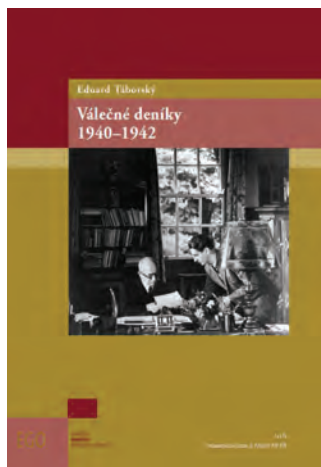
svazek 39

Eduard Táborský. Válečné deníky I. 1940–1942

Editoři Pavel Horák, Richard Vašek

První svazek deníků Eduarda Táborského, osobního tajemníka prezidenta Edvarda Be-

neše za druhé světové války, pokrývá období od července 1940 do listopadu 1942. Jako Benešův asistent doprovázel Táborský vedoucího muže československého exilu na všech klíčových cestách, denně s ním komunikoval a bezprostředně prožíval všechny zásadní události. Kromě popisu života v britském exilu a odkazů na vývoj válečné situace nabízí deník soubor jedinečných charakteristik a svědectví, která jsou jindy jen zřídka zaznamenána na papíře. Navíc díky tomu, že Táborský působil jako Benešův právní poradce, obsahují deníky také detaily z přípravy politických projektů, jimiž měly být podepřeny pozice českoslo-

venské exilové vlády nebo které se měly stát základem pro úpravu poválečného uspořádání. Edice představuje ty části Táborského deníků, které se mu za jeho života nepodařilo vydat. V dalším svazku bude následovat období od listopadu 1942 do jara 1945.

svazek 40

František Palacký. Každodenníčky

Editorka Petra Harloff-Hejčmanová

K výročí 150 let od úmrtí českého historika a politika Františka Palackého vychází

edice jeho dosud nepublikovaných deníkových záznamů z posledních let jeho života (1865–1876), které si zapisoval do předtištěných kalendářů či sešitků. Dozvídáme se z nich o pestré paletě jeho aktivit – publikování vlastních textů, politických jednáních, finančních transakcích, návštěvách a průběhu vykonaných cest apod. Právě cesty, a zvláště ty zahraniční, jsou náplní samostatně vedených deníků, kam si zaznamenával jednotlivá zastavení a osoby, s nimiž se setkal. Zápisy dokládají Palackého činorodost i v pozdním věku a jeho neutuchající zájem o veřejné dění. Jsou tak zajímavým pramenem pro poznání každodenního života představitelů politických a kulturních elit českého národa v druhé polovině 19. století.

svazek 41

Český „konzul“ ve Vídni III. Korespondence Václava Škardy a Bedřicha Pacáka

Editor Martin Klečacký, Jan Kahuda

Edice sleduje korespondenční výměnu dvou klíčových představitelů mladočeské strany na přelomu 19. a 20. století. Blízký, až přátelský vztah obou pisatelů, jejich přístup ke klíčovým informačním zdrojům tehdejší doby a současně i intenzita komunikace mezi Bedřichem Pacákem (1846–1914), pracujícím v centru rakouské politiky ve Vídni, a Václavem Škardou (1861–1912), řídícím mladočeskou stranu v Praze, činí z této edice korespondence unikátní a nenahraditelný pramen jak pro poznání vývoje české politiky v rámci mnohonárodnostní monarchie, jejího postavení v říšské radě i vůči střídajícím se vládním představitelům, tak pro seznámení se s vnitřním fungováním v té době nejsilnější české politické strany.

svazek 42

Jiří Stříbrný: Poslední z „mužů 28. října“. Vzpomínky a úvahy psané v žaláři

Editoři Tomáš Zouzal, Luboš Velek

Paměti Jiřího Stříbrného jsou osobitým svědectvím o pestrém a rozporuplném životě mimořádně nadaného a schopného politika a mediálního podnikatele první poloviny 20. století. Ač v roce 1918 stál bezprostředně u zrodu československé samostatnosti, poslední roky života zcela nespravedlivě strávil v komunistických žalářích, kam ho ovšem uvrhla zdánlivě demokratická „třetí republika“.

svazek 43

Poslancem na radě říšské. Politická korespondence Ervína Špindlera s Josefem Kobrem

Editorka Anna Jonáková

Publikace představuje Ervína Špindlera (1843–1918) jako mladočeského politika a starostu města Roudnice nad Labem. Volně navazuje na svazek *Korespondence Ervína Špindlera s manželkou Marií* vydaný v roce 2020, tentokrát je však adresátem Špindlerových dopisů jeho švagr a blízký spolupracovník Josef Kobr (1849–1924). Na rozdíl od soukromě laděné korespondence manželce Marii mají dopisy zaslá-

né Kobrovi převážně politický charakter. Špindler v nich barvitě líčí rakouskou a českou politickou scénu, přibližuje aktivity mladočeského klubu na říšské radě a předkládá charakteristiky mnoha osobností vídeňského politického života. Stranou nezůstává ani jeho působení ve funkci roudnického starosty. Soubor 132 dokumentů z let 1890–1913 tak představuje cenný pramen pro výzkum moderních politických dějin a samosprávy v českých zemích konce 19. a počátku 20. století.

svazek 44

Emanuel Balcar: Vzpomínky mé nejen ostravské

Editoři Luboš Velek, Viktor Velek

Edice pamětí hornického inženýra Emanuela Balcara dovoluje nahlédnout do historie hornictví na Ostravsku na přelomu 19. a 20. století, ale současně přináší i přesah k poznání tamního kulturního, politického a společenského života, jehož aktérem Balcar byl. Jeho vzpomínky se týkají jak odborné problematiky, tak i všednodenních událostí, emancipace českého živlu (zejména v oblasti školství) a sociální problematiky. V úvodu publikace přináší dosud nejpodrobněji zpracovanou životopisnou retrospektivu Balcarova života a díla. Edice vznikla ve spolupráci s Filozofickou fakultou Ostravské univerzity.

svazek 45

Kenneth Dexter Miller: Strýček z Ameriky. Paměti „amerického“ legionáře

Editoři Daniel Necas,
Daniela Brádlarová, Tomáš Jakl

Roku 1912 byl mladý americký seminarista Kenneth Dexter Miller vyslán do českých zemí, aby se seznámil s místní kul-

turou a naučil se jazyk, který měl posléze využít jakožto duchovní sloužící českým přistěhovalcům v Americe. Během svého pobytu v Praze si našel mnoho přátel, mezi nimi i rodinu T. G. Masaryka. Právě ten ho roku 1917 požádal o zprostředkování materiální pomoci českým legiím v Rusku v rámci organizace YMCA. V ní poté působil do roku 1919. I po první světové válce se vracel do Evropy a do Československa s úkolem zajišťovat humanitární pomoc. Během druhé světové války byl předsedou Americké pomocné akce pro Československo. Po komunistickém převratu v ČSR působil jako člen představenstva a předseda správní rady Amerického fondu pro československé uprchlíky a v 50. letech jako jeho evropský ředitel v Mnichově. Předsedal Masarykovu nadačnímu fondu a byl také čestným členem Československé společnosti pro vědy a umění.

Paměti Kennetha D. Millera zachycují desetiletí jeho působení ve prospěch Československa a jeho občanů. Jádrem vyprávění a jeho nejdelší část tvoří popis pobytu autora u československých legionářů na Sibiři s organizací YMCA. Závěrečné kapitoly zahrnují období druhé světové války a počátek komunistické totality.

svazek 46

Korespondence Bohuslava Riegra s rodinou z let 1875–1884

Editorka Milada Sekyrková

Edice předkládá korespondenci jediného syna Františka Ladislava Riegra, Bohuslava, s otcem, matkou a sestrami Libuší a Marií ze 70. a 80. let 19. století. Toto období zahrnuje Bohušova studia ve Francii, v Německu a posléze v Praze. Jednotlivé dopisy se týkají např. osobnosti Bohušova dědečka Františka Palackého, který zemřel v roce 1876, činnosti otce – jeho zapojení do stavby Národního divadla, politického angažmá ve Vídni a v Praze, rekonstrukce zámku v Malči – a neméně všestranných (mj. dobročinných) aktivit matky a sester. Korespondenční soubor, čítající několik set dopisů, detailně přibližuje veřejný i soukromý život význačné rodiny Českých zemí té doby.

STUDIE Z ČESKÝCH MODERNÍCH DĚJIN

Profilová řada Masarykova ústavu a Archivu AV ČR zpřístupňuje formou sborníků či kolektivních monografií historické studie jeho pracovníků soustředěné k určitému tématu českých dějin 19. a 20. století.

Flitterwochen der Freiheit oder ein gescheitertes Experiment? Wahlkultur in der Revolution von 1848/49

Editoři Pavel Máša, Adam Świątek

Kolektivní monografie se zabývá zrodem voleb a volební kultury v revolučním

roce 1848 na území někdejší habsburské monarchie. Přináší příspěvky českých, rakouských a polských historiků, které k tomuto tématu zazněly v březnu 2025 na konferenci v Praze. Studie popisují některé obecnější jevy, jež tehdejší volební dění doprovázely, například volební nátlak a násilí nebo diskuse o všeobecném hlasovacím právu, ale také ukazují, jak byly volby konstruovány a jak v praxi probíhaly, ať už se jednalo o ty do Německého národního shromáždění ve Frankfurtu, říšského sněmu ve Vídni, nebo do stavovských shromáždění jednotlivých zemí monarchie.

PRAMENY K DĚJINÁM VĚDY

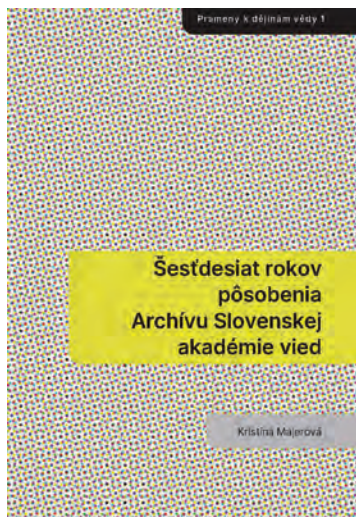
Nově zřízená řada přináší edice k dějinám vědeckých institucí a k životu a dílu významných vědců, zpřístupňuje pramennou základnu k této problematice v širším kontextu (sociálním, hospodářském, politickém), v domácím a mezinárodním prostoru. Edice reflektují témata týkající se dějin vědy a vzdělanosti, profesionalizace vědy, stejně jako komunikace mezi vědci v rovině osobní i institucionální.

svazek 1

Šestdesiat rokov pôsobenia Archívu Slovenskej akadémie vied

Kristína Majerová

Kniha zpracovává dějiny Archivu Slovenské akademie věd od jeho založení v roce 1963 do současnosti. Autorka popisuje komplikované začátky archivu charakterizované nedostatečným prostorovým a personálním zajištěním a okolnosti, které vedly ke změně na postu vedoucího Archivu SAV v roce 1968. Toto období

odstartovalo postupné zlepšení pracovních a technických podmínek, personální stabilizaci a všestranný rozvoj odborných archivních činností. V průběhu 70. let se podařilo z archivu vytvořit konsolidované a dobře fungující pracoviště. Další mezníky představují změny po listopadu 1989 a rok 2015, jenž sledované období uzavírá. Součástí studie je i výběrová edice 27 archivních dokumentů, které přibližují stav, odbornou činnost, problémy a výsledky archivu od jeho počátků do 90. let.

svazek 2

„Kara ben Nemsí“ z Kroměříže. Turecko a Írán očima Jana Rypky (edice popularizačních textů)

Editoři Marie Bahenská, Jan Hálek

Edice představuje předního českého orientalistu Jana Rypku (1886–1968) v roli popularizátora Orientu. Rozhlasovými a veřejnými přednáškami i články publikovanými v periodickém tisku zprostředkovával zájemcům z řad odborné i laické veřejnosti informace o proměnách mezi-

válečného Turecka a Íránu. Čerpal přitom ze svých zkušeností získaných během několika dlouhodobých pobytů v obou zemích. Jeho líčení, v nichž se prolínají osobní dojmy s pohledem odborníka, jsou nejen poutavá a literárně zdařilá, ale představují také cenný historický pramen. Rypka dokázal barvitě popsat atmosféru tureckých a íránských měst i tamního venkova, zachytit každodennost islámského světa, střetávání tradice a modernity.

ALBUM

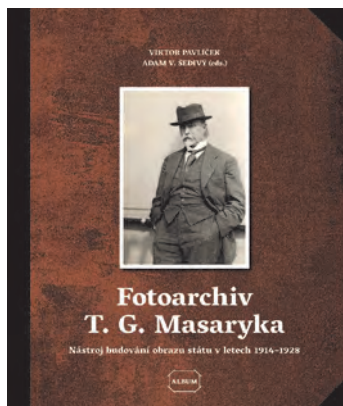
Ediční řada Album vznikla ve spolupráci s Nakladatelstvím Academia s cílem zpřístupnit bohaté obrazové fondy ze sbírek Masarykova ústavu a Archívu AV ČR a jiných archivních institucí. Měla by zde vycházet jak ucelená „alba“ jednotlivých fotografů či ateliérů, tak soubory fotografií významných osobností či institucí.

svazek 2

Fotoarchiv T. G. Masaryka jako nástroj budování obrazu státu v letech 1914–1928

Editoři Viktor Pavlíček, Adam V. Šedivý

Kniha představuje obecně známé, ale i méně často publikované fotografie T. G. Masaryka v kontextu československé zahraniční politiky v letech 1914–1928. Vybraná témata (první světová válka, navázání diplomatických vztahů, zahraniční cesty TGM) jsou zkoumána na základě fotografie coby primárního pramene s cílem zachytit vytváření obrazu T. G. Masaryka v domácím prostředí, ale také z hlediska jeho recepce v cizině. Autoři se věnují mediálnímu využití záběrů, včetně úprav provedených za tímto účelem, i roli fotografa – jak byl

vybírán a pro jaké příležitosti. Publikace tak výmluvně dokládá, že fotografie tvořila nedílnou součást politické kultury už před sto lety.

svazek 3

Národe můj... František Ladislav Rieger ve slovech, obrazech a hudbě

Editor Pavel Máša

„Vůdce národa“, staročeský politik František Ladislav Rieger (1818–1903), byl coby výrazná postava české politické scény druhé poloviny 19. století a účastník řady zá-

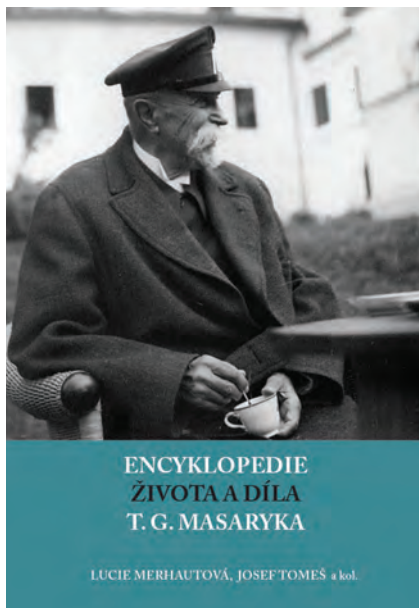
sadních událostí našich dějin přirozeným objektem fotoaparátů; později se jeho osobnost dočkala ztvárnění v podobě památných soch či hudebních skladeb. Tato publikace ilustruje nejruznější životní etapy této osobnosti, a to jak v soukromé, tak veřejné sféře. Díky početnému a dobře dostupnému obrazovému materiálu z nejruznějších paměťových institucí i soukromých sbírek se naskytá příležitost představit Riegrův život v pestré paletě odstínů.

KNIHY MIMO EDICE

Encyklopedie života a díla T. G. Masaryka

Lucie Merhautová, Josef Tomeš a kol.

Encyklopedie představuje unikátní výsledek kolektivní práce 60 autorů a autorek. Předkládá komplexní obraz Masarykova života a díla v mezioborových souvislostech, přehledně a věcně shrnuje jeho myšlení, akademické i politické působení, a to formou více než 250 abecedně řazených hesel. Vedle hesel zaměřených na historické a životní události, politické strany a hnutí, instituce, filozofické pojmy a podobně zde čtenáři naleznou jednotně strukturovaná hesla věnovaná všem samostatně vydaným dílům, dále také makropedické stati vyrovnávající se s Masarykovým přínosem v jednotlivých vědních disciplínách (filozofii, sociologii, psychologii, estetice, literární vědě, jazykovědě), s jeho vztahem k náboženství i ke konkrétním oblastem kultury a umělecké tvorby (literatuře, hudbě, výtvarnému umění, filmu), jakož i k vybraným lokalitám, národům a státům a jejich kulturním specifikám. Každé heslo doplňuje výběrový soupis pramenů a literatury. Kniha ob-

sahuje přes 300 obrazových dokumentů, které rozšiřují a dokreslují výklad a jsou mnohdy publikovány poprvé.

Válka ševců. Obuv, obuvnictví a obuvnický průmysl v Předlitavsku za Velké války

Martin Jemelka, Svatopluk Herc,
Ondřej Ševeček, Vojtěch Kessler

Obuv je materiální konstantou lidské existence. Před první světovou válkou bychom v českých a rakouských zemích našli výrobce obuvi v podstatě v každé obci. Počátkem 20. století začalo obuvnictví ve střední Evropě procházet dynamickou proměnou. Naprosto zásadní roli v ní sehrála Velká válka, hromadné zakázky vojenské obuvi a postupné prosazování strojní práce. Na procesu opožděné industrializace obuvnické výroby se podílela celá řada aktérů, počínaje malovýrobci přes výrobní družstva obuvi až po plně mechanizované

továrny soustředěné ve Vídni a hlavně v českých zemích. Právě v meziválečném Československu se obuvnictví stalo jedním z klíčových exportních oborů.

Navrhování, výrobě, distribuci, spotřebě a recyklaci obuvi jako strategického konzumního statku v době Velké války se věnuje tato publikace, která si pro svou interpretaci zvolila metodu životního cyklu výrobku. Ta činí z civilní a vojenské obuvi téma odborných debat expertních kruhů, nepostradatelnou součást vojenské výstroje, předmět výrobních experimentů s novými či úspornými materiály i druhy obuvi a v neposlední řadě rovněž symbolickou zbraň v boji proti dopadům válečné mizérie. Knihu vydá nakladatelství Argó.

Kachna a králík. „Věda o vědě“ v Polsku a Československu 1948–1989

Michaela Šmidrkalová

Knihy se zabývá československou a polskou komunitou „vědců o vědě“ v letech 1948–1989. Zaměřuje se nejen na její vnitřní vývoj, ale také na to, jak se na podobě této komunity podílely jednak tradice vědeckého myšlení a jednak soudobý politicko-ideologický kontext. Kniha zároveň zkoumá, nakolik mohly vědecké komunity přijímat vlivy ze západní Evropy či Spojených států amerických – tedy z tzv. kapitalistických zemí. Dispozice polských a československých „vědců o vědě“ k zahraničním transferům je analyzována ze dvou perspektiv: zaprvé možnosti vědců vycestovat do západních zemí a zadruhé dostupnosti zahraniční (zejména západní) odborné literatury. Praktické fungování západních konceptů uvnitř komunity „vědců o vědě“ je pak ukázáno na příkladu známé knihy amerického fyzika

a historika vědy Thomase Kuhna *Struktura vědeckých revolucí* z roku 1962, jejíž recepcce v Polsku a Československu je tématem závěrečné kapitoly.

Rudý katecheta. Jičínský poslanec P. Jan Maria Sidon v revoluci 1848/49

Luboš Velek

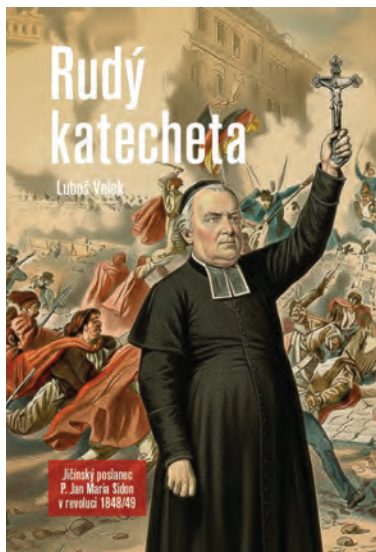
Revoluce 1848 přinesla svobodu a možnosti, o kterých se současníkům nesnilo. Debaty o právní, politické a sociální rovnosti otevřely cestu ke vzniku občanské společnosti. Diskuse o dalším soužití malých středoevropských národů a jejich vztahu ke sjednocenému Německu nastolily bolestivá dilemata této části Evropy. Hrdiny dne se stali nově zvolení poslanci, kteří měli změny prosadit. Jičínský poslanec říšského sněmu Jan M. Sidon v celé šíři těchto otázek představuje ideálního zástupce lidu. Svými radikálně demokratickými, a přitom centralisticky laděnými názory byl v táboře českých poslanců unikátem a jeho půso-

bení vzbuzovalo většinou negativní reakce. Jičínské měšťany popuzoval bezskrupulózními praktikami politického boje, jeho charakterové vlastnosti zase dráždily kněžské souputníky a církevní nadřízené. Jako přední demokrat se stal jednou z prvních obětí tzv. Bachova absolutismu. Všeobecně nepřátelský postoj vůči jeho osobě jej nakonec odsoudil k zapomenutí. Na základě dosud nevyužitých pramenů se však podařilo zrekonstruovat nejen životní osudy této opomíjené osobnosti, ale i ducha pozoruhodné dějinné epochy. Kniha vychází ve spolupráci s Nakladatelstvím Lidové noviny.

Scientific Internationalism in Cold War Central Eastern Europe. The Age of Reciprocity

Tomáš W. Pavlíček, Jan Jakub Surman
a kol.

Tato kolektivní monografie sleduje možnosti a směry vědecké spolupráce v době studené války v prostoru středovýchodní Evropy. Jak kniha ukazuje, spolupráce probíhala různými směry, často neformálními cestami a zásadním klíčem pro vzájemné výměny byla reciprocita. Na základě sond do různých oborů v Polsku a Československu dokládá, že železná opona nebyla neprodyšně neprostupná, spíše vytvářela vnitřní limity uvnitř východního bloku. Jednotlivé kapitoly svědčí také o nutnosti nové badatelské optiky pro výzkum mezinárodní vědecké spolupráce, protože tradiční mocensko-politický narativ zatlačuje do pozadí neformální prvky cirkulace vědě. Pohled zdola, pomocí orálněhistorické metody, osvětluje, v čem byly Polsko a Československo výhodné svou polohou pro setkávání, přičemž tyto země představují i vhodné strukturální příklady.

Symbyly vědy 1945–1970

Martin Franc, Věra Dvořáčková,
Jiří Šoukal

Publikace se zaměřuje na dvanáct vybraných výrazů/pojmů spojených s vědeckou činností (atom, uhlí, polovodiče, beton, plast, sklo, pilulka, penicilin, očkování, kalorie, vitamín, bílkovina) a zabývá se jejich užíváním ve veřejné i akademické sféře, přičemž postihuje jejich symbolickou hodnotu a platnost v historické realitě let 1945–1970. Období po roce 1945 bylo charakteristické mj. prudkým vzestupem role technických a přírodovědných disciplín, jejichž aplikační sféra se rozšířila na všechny oblasti života společnosti a prostoupila její každodennost. Jednotlivé, masově využívané vědecké výsledky, artefakty a projevy, resp. jejich jazyková ztvárnění, se staly bezprecedentně chápanými reprezentanty, symbyly vědy a výzkumu, jež do značné míry zpětně určovaly postavení vědy v poválečném socialistickém Československu a předurčovaly její reálné dopady na společnost. V období let 1945–1970 byla autorita vědy a vědců využívána komunistickou stranou jako prostředek k legitimizaci nároků na monopol moci, symbol vědy se tak – na rozdíl od samotné vědecké reality – stal vysoce vlivným, ne-li rozhodujícím fenoménem. Kniha vyjde ve spolupráci s nakladatelstvím Academia.

Bücher des Mittelalters und der Frührenaissance aus und in Olmütz

Editoři Soňa Černá, Jiří Černý

Tato odborná monografie se věnuje rukopisům a knihám, které jsou buď přímo uloženy v olomouckých paměťových

institucích, nebo jsou s touto metropolí spojeny svým vznikem či proveniencí. Jednotlivé příspěvky se zabývají nejen samotnými exempláři a texty, případně iluminacemi v nich obsaženými, ale i jejich objednateli, vlastníky a výrobci. Rozptyl přístupů je široký a sahá od pomocných věd historických přes dějiny umění až po lingvistiku a filologické metody.

Korespondence Aloise Musila IV. Orientalisté na české univerzitě

Editoři Adéla Jůnová-Macková,
Šárka Velhartická, Pavel Žďárský

Čtvrtý díl edice Korespondence Aloise Musila s podtitulem *Orientalisté na české univerzitě* sleduje Musilovu korespondenci s významnými českými orientalisty tří generací. První generace je zastoupena prv-

ními specialisty na Orient působícími na české univerzitě v Praze – arabistou Rudolfem Dvořákem a srovnávacím lingvistou Josefem Zubatým. Druhou generaci tvoří profesoři činní na univerzitě od první poloviny 20. let 20. století – chetitolog Bedřich Hrozný, arabista Rudolf Růžička a egyptolog František Lexa. Třetí generaci reprezentují indolog Vincenc Lesný a specialisté na iránskou a tureckou literaturu

Jan Rypka a Felix Tauer, kteří svou kariéru rozvíjeli pod vlivem Aloise Musila během 20. let. Jednotlivé oddíly korespondence zachycují Musilovy podněty, zásahy a intervence při budování československé orientalistiky, a to jak na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, tak v Orientálním ústavu.

Chorál a jeho proměny ve středověkých Čechách

Hana Vlhová-Wörner

Kniha v první části sleduje bohatou chorální tradici ve svatovítské katedrále v Praze od doby biskupské po zásahy arcibiskupa Arnošta z Pardubic a Karla IV. do liturgie v předním českém církevním centru. Ve druhé části jsou pak představeny modifikace chorálního zpěvu v Čechách od konce 14. do počátku 16. století, včetně vytvoření české liturgie pro tehdy už utrakvistům sloužícímu chrámu. Publikace obsahuje také četné hudební ukázky a ilustrace z chorálních rukopisů. Kniha vyjde ve spolupráci s Nakladatelstvím Academia.

Guillaume de Machaut na dvoře Jana Lucemburského

Jana Fantysová Matějková a kol.

Guillaume de Machaut († 1377), který patří mezi nejvýznamnější francouzské básníky a hudebníky 14. století, působil mezi lety 1323 a 1346 na dvoře Jana Lucemburského. Připravovaná monografie rekon-

struje historický kontext jeho práce jakožto klerika, almužníka, notáře a sekretáře v Janových službách. Věnuje se zároveň i okolnostem Machautovy tvorby v tomto období, a to na základě nejstaršího iluminovaného rukopisu s Machautovým sebraným dílem s počátku 50. let 14. století (BN, ms. fr 1586). Zvláštní pozornost je pak věnována dílům, která byla či mohla být napsána pro českého krále Jana Lucemburského. Kniha vyjde ve spolupráci s nakladatelstvím Argo.

The Dissemination of Military Theory in the Early Modern Period: Military Manuals Printed in Central Europe in 1550–1650

Klára Andresová

Vojenské příručky jsou žánrem naučné literatury, jemuž se dosud v české ani svě-

tové historiografii mnoho badatelů nevěnovalo. Tento nedostatek si klade za cíl napravit předložená kniha, která se hlásí k tzv. kulturním dějinám vojenství a hnutí New Military History snažícimu se aplikovat při bádání na vojenskou problematiku metody obvyklé při studiu témat z oblasti nemilitárních dějin a pohlížet na vojenské dějiny optikou pramenů, které byly dosud využity málo, nebo vůbec. Mezi hlavní metody výzkumu patřila retrospektivní bibliografie, kterou doplnily další kvantitativní i kvalitativní metody jako prosopografie a analýza textu, typografie a ilustrací. Vedle samotných výsledků bádání kniha obsahuje též katalog vojenských příruček vytištěných ve střední Evropě v letech 1550–1650. Publikace vyjde v anglickém znění ve spolupráci s nizozemským nakladatelstvím Brill.

Two Historiæ for the Visitation

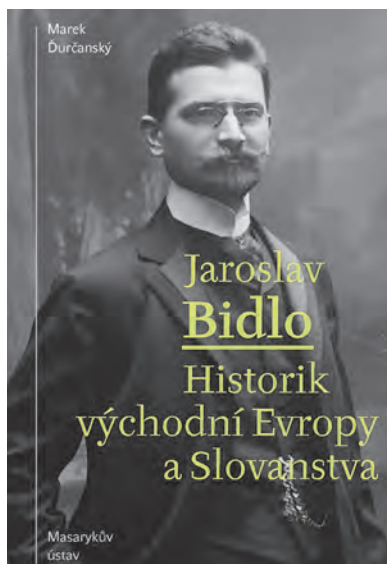
Rhianydd Hallas

Kritická edice dvou oficií složených na konci 14. století – *Exurgens autem Maria* Jana z Jenštejna a *Accedunt laudes virginis* Adamem Eastonem – u příležitosti zavedení nového svátku Navštívení Panny Marie. Edice obsahuje jak zpěvné, tak nezpěvné části a anglické překlady všech textů. Úvodní studie přináší informace o obou autorech, o zavedení svátku Navštívení Panny Marie do liturgického kalendáře a o počáteční recepci svátku v Praze i mimo ni. Nechybí ani analýza textového a hudebního obsahu, která ukazuje spojitost mezi oběma oficii, tedy dvojjautorství Jenštejnovy skladby a kontrafaktickou povahu Eatonova díla. Kniha vydá americké nakladatelství Medieval Institute.

Jaroslav Bidlo – zakladatel české byzantologie

Marek Ďurčanský

Kniha se věnuje životním osudům významného českého historika a profesora východoevropských dějin Univerzity Karlovy Jaroslava Bidla. Kromě východoev-

ropských a slovanských dějin se zabýval také dějinami Jednoty bratrské. Životopis Jaroslava Bidla tvoří pandán k biografii jeho žačky a pokračovatelky Milady Paulové, kterou Masarykův ústav a Archiv AV ČR vydal v roce 2021.

The Oriental Institute and Orientalist Research in Czechoslovakia Amid 20th-Century Transformations

Editoři Adéla Jůnová-Macková, Tomáš Petruš

Monografie *The Oriental Institute and Orientalist Research in Czechoslovakia in the European Context Amid 20th-Century*

Transformations vydávaná v nakladatelství Zaphon reflektuje problematiku, která úzce souvisí s vývojem orientalistiky a Orientálního ústavu ve 20. století a prezentuje jednotlivá úžeji vymezená témata, jež rozšiřují naše obecné povědomí či představují vědecké metody a přístupy k tomuto výzkumu ve střední Evropě v době bouřlivých změn 20. století.

Kniha je rozdělena do čtyř částí. První popisuje prolínání východu a západu na cestách Orientem, recepci „cizího, exotického“, jež je zaznamenáno na plátně a na fotografii, stejně jako v překladu perských básní. Další část se věnuje výstavám, jež propojují hospodářsko-kulturní zájmy střední Evropy v Orientu, osobnost Aloise Musila a roli Orientálního ústavu. Třetí část je věnována metodologickému přístupu k orientalistickému bádání, jež zahrnuje metodu oral history a různá databázová zpracování archivního materiálu ve spojitosti s virtuálním vystavováním předmětů provázaných s tímto tématem. Poslední oddíl se zabývá dějinami vědy, orientalistickými obory chetitologií a indonésistikou.

Images of Science in Czechoslovakia 1918–1939

Jan Surman a kol.

Kniha představuje vědu v meziválečném Československu jako dynamické pole utvářené společenskými, kulturními a politickými střety. Ukazuje, jak byla budována důvěra ve vědecké poznání jako jeden z pilířů nového státu a zároveň jak do ní negativně zasahovala válečná traumata, intelektuální kritika či alternativní myšlenkové směry. Jednotlivé kapitoly zkoumají propustnost hranic mezi vědou, uměním a průmyslem i neustálý dialog mezi tradicí

a inovací. Čtenář se dozví, jak avantgardní hnutí a nové vědecké koncepty proměnily tehdejší chápání modernity. V závěru jsou představeny soupeřící vize budoucnosti, v nichž se technologický pokrok a státní plánování prolínaly s utopickými představami o moderní společnosti.

Tvář jako zrcadlo duše

Věra Dvořáčková

Presvědčení o tom, že se charakterové vlastnosti a vnitřní nastavení člověka promítají do jeho fyziognomie, a lze je tak vyčíst z tváře, postoje a pohybů, se objevuje v různých kulturách napříč staletími, ba tisíciletími. Populárně-naučná publikace *Tvář jako zrcadlo duše* se věnuje fenoménu fyziognomiky v širokém historickém, kulturním a epistemologickém kontextu. Sleduje proměny představ o vztahu mezi vnější tělesnou podobou a vnitřními psychickými dispozicemi člověka od starověku až po současnost, a to v evropském i mimoevropském prostředí. Text mapuje klíčové koncepce a osobnosti spojené s vývojem tohoto myšlenkového proudu – od antické filozofie přes raně novověké systematizace až po jeho aplikace v medicíně, antropologii či kriminologii.

Korespondence egyptologa Františka Lexy s manželkou Irenou Lexovou

Adéla Jůnová Macková

Edice korespondence egyptologa Františka Lexy s manželkou Irenou Lexovou představí významnou osobnost české egyptologie. Dopisy zahrnují téměř 60 let jejich společného života. Zakladatel egyptologie a první ředitel Československého

egyptologického ústavu František Lexa promítl do dopisů nejen celou svou odbornou kariéru, studijní pobyty v Berlíně, Štrasburku, Paříži a ve Vídni, studijní cestu do Egypta v roce 1931 i účast na jednání československé kulturní delegace v Egyptě v roce 1956, ale též každodennost rodiny středoškolského, později vysokoškolského profesora, zážitky z cest, vztah k manželce a dětem. Neméně zajímavé jsou dopisy Ireny Lexové, která se mu stala celoživotní oporou při péči o jeho kariéru, domácnost a děti a provázela jej na cestách po evropských městech, stejně jako při různých sportovních aktivitách – lezení po horách, jízdě na kole či v zimě na běžkách. Kniha vychází ke 150. výročí narození Františka Lexy.

Written Culture

Marta Hradilová, Hana Pátková

Kolektivní monografie shrnuje výsledky projektu zaměřeného na komplexní analýzu dochovaných písemností spojených

s působením premonstrátských konventů v pozdně středověkých Čechách. Těžiště spočívá v detailním formálním rozboru pramenů prostřednictvím klasických postupů pomocných věd historických – kodikologie a diplomatiky, rozšířených o modernější metody kulturních dějin a interdisciplinární využití dalších oborů. Současně však neopomínají obsahovou interpretaci dokumentů, která umožňuje lépe porozumět každodennímu fungování klášterů či jejich kulturním aktivitám a rekonstruovat jejich knižní fondy. Kniha vyjde ve spolupráci s Nakladatelstvím Academia.

Kronika jednoho měšťanského života. Rodinné záznamy Franze Riesenfeldera z raně novověké Jihlavy

Editorka Miroslava Květová

Komentovaná edice přináší kritické vydání rodinné kroniky jihlavského měšťana Franze Riesenfeldera z let 1720–1770 s pozdějšími doplňky až do roku 1791. Původní německý text doprovází paralelní český překlad. Tento mimořádně cenný pramen umožňuje nahlédnout do soukromého i veřejného života příslušníka nobilitované měšťanské vrstvy. Zápisy zachycují rodinné události, autorovy hospodářské aktivity a spletité sociální vazby měšťanské společnosti v raně novověké Jihlavě. Kronika tak vykresluje obraz města jako živého organismu a dovoluje sledovat jeho politické, socioekonomické či kulturní proměny v průběhu 18. století. Publikace představuje významný přínos jak pro regionální dějiny Jihlavska, tak pro širší výzkum dějin měst a každodenního života měšťanů v raném novověku.

Mezi Prahou a Siónem. Intelektuální portrét Felixe Weltsche v meziválečném Československu

Milan Hanyš

Kniha představuje první soustavnou českou psanou monografii věnovanou myšlením Felixe Weltsche (1884–1964), filozofa, publicisty a šéfredaktora sionistického týdeníku *Selbstwehr*, který byl blízkým přítelem Franze Kafky a Maxe Broda a jednou z klíčových postav pražského německo-židovského intelektuálního prostředí. Autor rekonstruuje Weltschovo dílo v jeho tematické šíři od metafyzických základů pražského sionismu a teorie národního humanismu přes politickou teorii obratyschopné demokracie a analýzu antisemitismu až po reflexe holokaustu a exilu. Jeho rozbor se opírá o rozsáhlý pramenný výzkum a vychází z metod intelektuálních dějin. Součástí svazku je i antologie pěti Weltschových textů, které v českém překladu vycházejí poprvé. Knihu vydá Centrum pro studium demokracie a kultury.

The Politics of Appointment. The Czech Minister and the Transformation of Habsburg Administration

Martin Klečáček

Roku 1900 vznikl ve vídeňské vládě úřad českého ministra-krajana, jenž měl navenek hájit české zájmy v rámci mnohonárodnostní monarchie, ve skutečnosti se však stal také klíčovým kanálem, jímž do státní správy pronikal vliv politických stran, především mladočechů. Vedle podpory českého průmyslu, umění a školství plnil český ministr významnou personální funkci: ve spolupráci s mladočeskými poslanci napomáhal obsazování vedoucích

míst ve státním aparátu politicky spolehlivými úředníky, a přispíval tak ke skryté politizaci správy. Monografie zkoumá vznik, fungování a proměny tohoto úřadu jako spojovacího článku mezi vládou, parlamentem a stranickou politikou a ukazuje, jak se jeho prostřednictvím budoval stranický vliv ve státním mechanismu, a to jak v měřítku celé říše a korunní země, tak na lokálním příkladu jednoho města. Knihu vydá nakladatelství Berghahn Books.

Umělá inteligence v archivním světě

Editorka Soňa Martinovská

Publikace vychází z odborného workshopu uspořádaného Masarykovým ústavem a Archivem AV ČR ve spolupráci s Ústavem informatiky AV ČR v září 2025. Přináší zasvěcený pohled na aktuální možnosti a limity využití umělé inteligence v archivnictví, včetně nejnovějších poznatků z oblasti automatického rozpoznávání textu a analýzy historických dat. Jednotlivé příspěvky seznamují čtenáře s konkrétními nástroji a projekty zaměřenými na automatizované přepisy středověkých kronik, inteligentní vyhledávání v historických periodikách a využití umělé inteligence ve spisové službě či při přípravě výstav. Cílem publikace je zpřístupnit tyto moderní trendy publiku z řad archivářů, historiků i širší odborné veřejnosti a podnítit další mezioborovou spolupráci mezi paměťovými a výzkumnými institucemi.

Bestia (non) triumphans. Příběhy lidí a jejich památek

Michal Kurz a kol.

Publikace je výsledkem projektu zabývajícím se tématem aktérských sítí v oblasti

české památkové péče mezi lety 1900–1960. Na příkladech vybraných osobností a korporací se pokouší zmapovat jednotlivé typy aktérů, kteří do dobové ochrany památek různým způsobem zasahovali. Představí jejich motivace, přístupy, kompetence a nástroje, jež se jim pro jejich kroky nabízejí. Spektrum osudů, vzájemných vztahů a interakcí současně nabídne vzhled do obecnější dynamiky, v níž se napříč proměnlivou situací první poloviny 20. století utvářel vztah společnosti k nemovitému kulturnímu dědictví.

Border-Crossing Battle. Bark Beetle Blight in Bohemia, Austria and Bavaria (1868–1929)

Kristýna Kaucká

Monografie pojednává o přeshraničních environmentálních krizích v oblasti takzvaného Böhmerwaldu (Čechy, Bavorsko a Rakousko). Na pozadí větrných kalamit let 1868 a 1870 ukazuje, jak přemnožení kůrovce v interakci s hospodářskými a institucionálními faktory změnilo lesní krajinu a způsoby její správy. Zvláštní pozornost přitom věnuje dlouhodobým dopadům kůrovcové gradace, včetně změn druhové skladby, infrastruktury a přístupů k ochraně přírody. Analyzuje, jak v tomto kontextu v poslední třetině 19. století státní správa, vlastníci a experti začali interpretovat přírodní disturbance jako události vyžadující systematický zásah. Zaměřuje se na lokální projevy nástupu antropocenního myšlení, ve kterém se prosadila představa člověka jako aktivního regulátora přírodních procesů. V neposlední řadě skrze QR kód zpřístupňuje digitální mapovou aplikaci umožňující porovnání historických a současných prostorových dat, jako jsou hranice vel-

kostatků, železniční síť, správní struktury a režimy ochrany přírody. Kniha vyjde v nakladatelství The White Horse Press.

H. R. Göppert: Skicy k poznání pralesů Čech a Slezska

Kristýna Kaucká, Veronika Faktorová, Michal Hořejší, Vojtěch Čada

Publikace představuje první ucelené zpřístupnění Göppertových cestopisných skic, které podávají jedinečné svědectví o podobě původních pralesů na dnešním území České republiky, se zvláštním důrazem na oblast Šumavy. Edice si klade za cíl nabídnout odbornému i širšímu publiku nejen samotný text, ale také jeho zasazení do kontextu vývoje pojmu prales a proměn jeho chápání od 19. století po současnost. Součástí publikace jsou tak odborné studie reflektující historické, environmen-

tální a kulturní aspekty tématu, doplněné o komentovaný překlad původního díla. Ten je opatřen podrobným poznámkovým aparátem, jenž čtenáři usnadňuje porozumění dobovým reáliím a interpretaci textu. Kniha vyjde ve spolupráci s nakladatelstvím Take Take Take.

Soubojové příručky pozdního středověku

Ondřej Vodička

Kniha se zabývá středoevropskými ruko-
pisnými soubojovými příručkami pozd-
ního středověku. Tyto texty, tzv. Fechtbü-
cher, představují specifický žánr světské
literární tvorby, který čtenářům – dvořa-
nům a měšťanům – v národních jazycích
(nejčastěji německy) zprostředkoval
rady a návody použití chladných zbraní
v duelu. Přílohy obsahují edici a překlad
tří nejvýznamnějších rukopisů tzv. Lich-
tenauerovské tradice a několika kratších
textů dalších tradic, které se věnují ze-
jména tzv. dlouhému meči. Tyto literární
památky vznikly na území střední Evropy
mezi lety 1400–1500. Jednotlivé kapitoly
se věnují vzniku, obsahové stránce a vzá-
jemnému vztahu těchto pramenů. Srovná-
ním textů publikace rovněž odpovídá

na otázky týkající se vývoje soubojových
taktik, názvosloví a praktického využití
popsaných postupů.

ODBORNÁ PERIODIKA

*Masarykův ústav a Archiv Akademie věd ČR
zajišťuje vydávání dvou odborných časopisů:*

Střed. Časopis pro mezioborová studia střední Evropy 19. a 20. století

Recenzovaný časopis zaměřený na stu-
dium společnosti, kultury a politiky ve
střední Evropě 19. a 20. století. Vychází
dvakrát ročně a každé číslo je orientováno
na určité téma.

Studie o rukopisech

Specializované kodikologické periodikum
vycházející od roku 1962 pod záštitou Ko-
mise pro soupis a studium rukopisů. Studie
přinášejí nejnovější poznatky o nálezích
rukopisů, rozbory jejich textů a soupisy roz-
sahem menších rukopisných fondů.

MASARYKŮV ÚSTAV A ARCHIV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY, v. v. i.

Gabčíkova 2362/10, Praha 8, 182 00

www.mua.cas.cz

vedoucí nakladatelství:

Václav Žák, zak@mua.cas.cz

distribuce knih:

Ondřej Baran, baran@mua.cas.cz

Knihy vydané naším ústavem můžete objednat a zakoupit v e-shopu na stránkách

<https://www.mua.cas.cz/cz/publikace>

recenzní výtisky a propagace:

Jitka Jindříšková, jindriskova@mua.cas.cz

EDIČNÍ RADA

MASARYKOVA ÚSTAVU A ARCHIVU AV ČR

PhDr. Marie Bahenská, Ph.D.

Mgr. Jan Boháček

PhDr. Daniela Brádlarová, Ph.D.

PhDr. Bc. Věra Dvořáčková, Ph.D.

PhDr. Dagmar Hájková, Ph.D.

PhDr. Jan Hálek, Ph.D.

PhDr. Martin Klečacký, Ph.D.

prof. Dr. phil. Rudolf Kučera, Ph.D.

Mgr. Lucie Merhautová, Ph.D.

PhDr. Václav Šmidrkal, Ph.D.

Mgr. Ondřej Vodička, Ph.D.

